

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Princeps Quoad Ecclesiasticos

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

tractat. 8. resolutione 23. & resolutione 78. 5. Difficultas.

Et pretiū naturale cum sua latitudine crescit, & decrescit pro varietate temporum, multitudine & paucitate emptorum, abundantia, & penuria rerum, copia & inopia pecuniæ, &c. Vide V. Emere, & V. Vendere, resolut. 23. cit.

6 Pretium verò LEGALE consistit in indivisibili. Quamquam hoc pretium legale displicat Navarro, qui cap. 23. num. 88. v. actualium pretia rarissime taxati debere existimat, cum quia datur occasio peccandi: aut vendendo res falsificatas pretio taxato, aut sinceram supra taxam: tum quia taxa frumenti tempore carestis tollitur, & tempore abundantis non est necessaria. Sed contra Navarrum merito insurgit Salontius ubi sup. contr. 2. numero 8. & alii multi cum Bobadilla tom. 2. lib. 3. cap. 4. numero 63. nam nimium profecto excreveret rerum valor, si taxandus relinqueretur ad mercatorum libidinem, qui ad proprium interesse respiciunt, & inconvenientibus Navarii Magistratus, quorum in hac re iudicium erit minus corruptum, occurrere possunt. Vnde praxi est in tota fere Italia, teste Megala in 2. 2. lib. 2. cap. 6. quest. 3. numero 89. taxandi pretia victualium, præsertim necessariorum & communium, ut sunt panis, vinum, carnes, pisces, fructus, & similia, quæ fuit etiam consuetudo Romanorum, ut videre est in eorum legibus part. 2. tract. 17. res. 1. 5. Sed his, & p. 3. tr. 6. res. 60.

Comestibus necesse sunt.

Sed ante tempore sterilitatis augeri debet, aut tolli

7 Verum tamen est, quod, ut ait Navarrus, tempore pecuniæ alicuius rei venalis taxa à magistratibus tolli debet, & valor relinqui vendentium arbitrio, ut ipsi spe lucri abundantiam faciant. Nisi dicas cum Bobadilla numero 65. melius fore, quod in eo casu taxam augerent res. 60. cit. in fine. Alii verò dicunt, in tali casu taxam non esse immutandam: quia annus sterilitatis compensatur cum anno abundantis. Ita Cruz part. 1. pr. 7. quest. 3. dub. 3. concl. 1. ubi asserit, hanc sententiam esse communem in

Summa Diana.

Schola D. Thomæ, & inter Regios Hispaniarum Consiliarios. part. 2. tracta. 117. resolut. 1. § Ad ultimum. Sed hæc opinio procedit in locis, in quibus taxa imposita est in perpetuum, habito respectu promiscuè ad annos sterilitatis & fertilitatis, non ubi imponitur singulis annis. Num verò si in hoc casu taxa non relaxatur, obsequari debeat in conscientia. Vide V. Vendere.

8 Advertit etiam, non esse illicitum, quod magistratus permittat alicuius venditionem alicuius rei modicum supra taxam, intuitu boni communis, ut legitur in legibus, ut permittit Senatus Panormitanus suis libis plavis civibus, vendere vinum recollectum in suis prædiis, ut vulgò dicunt, à cannatella, ut spe talis lucri suas vineas diligentius colant in bonum Civitatis. Qui tamen non possunt eo modo vendere vinum emptum, aliàs peccant, & tenentur ad restitutionem. part. 1. tractat. 8. resolut. 88. Quoniam verò dicti cives privilegio abutentes, vendebant dictum vinum pretio immoderato. Senatus Illustrissimus providere volens, moderatus est privilegium statuens pretiū certum in relativitatem pretii naturalis, ut dicemus V. Privilegium, n. 6 p. 2. tr. 17. res. 1. An verò vendi etiam possint supra taxam res notabiliter aliis meliores in sua specie, &c. Vide V. Vendere.

9 In venditionibus sub hasta non datur excessus pretii. Ita Lugo de iust. tom. 1. disp. 16. sect. 4. n. 45. Escobar, Tullench, & alii. p. 9. tr. 8. res. 57.

PRINCEPS
Quoad Ecclesiasticos.

1 Principes laici libertatem Ecclesiasticam multis modis violare possunt, ut dictum est V. Immunitas Ecclesiastica. Hic attingemus aliquos actus Ecclesie præiudiciales, quos Principes efficiunt per seipso ordinatione particulari, supponendo ex loco citato, Ecclesiasticos ab eorum iurisdictione in persona & bonis exemptos esse. & x. quo

Aaaaa 2 Primò

Non potest
conuocare
Episcopos
sub prætex-
tu boni co-
munis.

2 Primò non potest Princeps con-
uocare Episcopos ob bonum commu-
ne, etiam Ecclesiarum, nisi rogando eos
tamquam proceres, vt super negotiis
communibus consultum veniant. Quod
autem Principes dicantur quarundam
Ecclesiarum Patroni, significat esse il-
larum advocatos, non dominos: & debe-
re in illarum necessitate curare apud le-
gitimū iudicem de remedio. Azorius p.
2 l. 5. c. 4. q. vlt. & Bonacina ra 3. disp. 2. q. 10.
sect. 1. punct. 5. n. 13. p. 3. tr. 1. ref. 17.

Aut eos co-
gere ad re-
sidentiam.

3 Secundò, nec potest cogere Episco-
pos, vt resideant, sed solum monere sū-
mum Pontificem, vt eorum Ecclesiasticā
disciplinam ab Episcopis seruari. Azor-
ius p. 2 l. 1. p. 3. tr. 1. ref. 42.

Aut desi-
nare pro gu-
bernaculo
temporali.

4 Tertiò reprobandus est Bobadilla,
dum som. 1. lib. 2. c. 13. n. 99. docet, detine-
re eos posse pro gubernatione alicuius
Regni, ita vt hi percipiant fructus, & ex-
culetur à residentia. Aut tamen Selua
de benef. par. 4. qu. 6. Principes id faciunt ex
privilegio Papæ. Sed Gaspar som. 1. par. 3.
cap. 2. tract. 3. 90. putat hoc privilegium, si
verè existit, revocatum esse per Triden-
tinum. Et si non est revocatum, intelligi
debet concessum in casu, quo secularis
administratio non possit commodè
exerceri per alios, nam secus nec ipse
Papa concedere potest, quòd Episcopi
extra communem necessitatem fructus
percipiant, & non resideant, cum resi-
dentia sit de iure divino, vt probat Les-
sius lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 153. part. 3.
tract. 1. ref. 5. In casu autem, quo Episcopi
vel alii Ecclesiastici officia secularia ad-
ministrant, si in officio delinquant, non
possunt à Principe puniri, vt dictum est
V. Index laicus, n. 5.

Item non
potest inhi-
bere iudici-
bus Eccle-
siasticis na-
aliquem
excommu-
nicent, nisi
assensa ei
sensa.

5 Quatò reprobanda venit opinio
Confetti de pot. reg. par. 4. num. 8. quòd
Princeps inhibere possit Episcopis, &
eorum vicariis, ne quemquam excom-
municent, nisi prius excommunicationis
causam ostendant. Hoc enim est cō-
tra Concilium Tridentinum sess. 25. c. 5.
part. 4. tr. 1. ref. 9. c. 98. Ex his. Vnde Bal-
lus benè reprobatur pragmaticam Sici-
liam nuncupatam la Catalana, in qua ha-
betur, quòd Episcopi non procedant ad

cenfuras contra officiales regios, Rege
vel Prorege inconsulto. Nam imò E-
piscopi excommunicare possent ipsos
Reges, & Imperatores, nisi haberent à
Summo Pontifice super hoc privile-
gium, vt ait Layman lib. 4. tract. 6. c. 10. n.
4. quòd tamen privilegium non debet
ad eorum ministros extendi, vt notat
Portocarrero in alleg. pro iuris. Inquis. p. 3.
tract. 1. ref. 9.

6 Quatò omninò refellendus est
Bobabilla c. 10. n. 66. vbi docet, Princi-
pem expellere posse à Regno Episcopos,
& Ecclesiasticos sub prætextu pertur-
bationis reipublicæ, inobedientia, &c. Regno,
non per modum iurisdictionis conten-
tiosa sed œconomica, eo pacto quo
dominus expellit famulum Clericum
inobedientem, & domus perturbato-
rem. Nam Clerici & Ecclesiastici ha-
bent de iure divino habitare posse vbi-
que terrarum, ad Ecclesiastica munera
exercenda, dicente illis Domino in per-
sonam Apostolorum: Euntes in mun-
dum uniuersum prædicare. &c. (& nul-
lo pacto: cui erit posse è statu Ecclesia-
sticos, confessus est Rex noster in quo-
dam concordato apud Portocarrero
in alleg. pro iuris. Inquis. part. 3. tractat. 1.
resolucione 27. in fine.) Nec exemplum
Bobadilla est ad rem: quia famulus est
assumptus ad cohabitandum à domino,
non ita Ecclesiastici à Principe, vt di-
ctum est: vnde, stando in gubernatione
œconomica, Ecclesiastici in reipublica
se habent potius vt vxor in domo, quæ
ratione vinculi maritalis habet ius co-
habitandi cum viro, & non potest ab eo
iuste expelli part. 1. tract. 2. resol. 18. c. par.
4. tract. 1. resolut. 81. Et multò minus mit-
ti potest ad summum Pontificem cum tero Episcopo
Epistolis continentibus excessum & pum sedi-
causam Episcopus seditiosus, vt ait Gu-
tierrez ad l. Feder. cap. 22. not. 25. numero Suennum
5. Nam si DD. agrè concedunt iudici Pontificem
laico, vt capiat Clericum inventum in cum pro-
fragranti delicto, & suspectum de fuga, cessu cri-
vt præsentet Prælaro, vt dictum est. V. miss.
Index laicus, numero 16. quomodo con-
cedi potest, vt capiatur Episcopus, &
transmittatur ad Papam? part. 5. tractat. 1.
ref. 1.

Nec qua-

cumque ex
causa expel-
lere Eccle-
siasticos à
Regno.

Aut mit-
ti potest ad
summo Pon-
tificem cum
terro Episcopo
Epistolis con-
tinentibus
excessum &
pum sedi-
causam Episcopus
seditiosus, vt
ait Gutierrez
ad l. Feder. cap.
22. not. 25.
numero Suennum
5.

Nam si DD. agrè
concedunt iudici
Pontificem laico,
vt capiat Clericum
inventum in cum
profragranti delicto,
& suspectum de
fuga, cessu cri-
vt præsentet
Prælaro, vt dictum
est. V. miss.
Index laicus,
numero 16. quomodo
concedi potest, vt
capiatur Episcopus,
& transmittatur
ad Papam? part. 5.
tractat. 1.
ref. 1.

resolut. 5. Quid ergo agendum, in quibus, cum Episcopo & Ecclesiasticis seditiosis, & reipublica pacem turbantibus? Respondeo, recurrendum ad superiores Ecclesiasticos, ut monuit Fredericus Imperator in iur. si clericus, de pacet. tenenda, in v. s. b. seu d. resolutione si. cit. 5. Et praeterea, circa medium. Nec aliud permitti in cap. si quis vel neposibus 16. quasi 6. Cuetellus adducit, quam quod Princeps roget summum Pontificem pro animadversione, ut ait Anguianus de leg. tom. 1. lib. 2. contr. 17 numero 93. & si plus concedere videatur, iam revocatum esse ab Innocentio III. in cap. qualiter & quando, ut docet novissimè Villafante in cap. decorum de iud. par. 1. tract. 2. resolut. 15. part. 3. tractat. 1. resolut. 25. part. 4. resolut. 80. tractat. 1. & part. 5. tractat. 1. resolutione 13. § Respondeo, in fine. Instabis: Quid si Summus Pontifex, vel alius Ecclesiasticus iudex adiri non potest, & periculum sit in mora? Respondeo: In tali casu faciat Princeps, quod recta ratio faciendum esse dictabit pro impediendis damnis reipublicae, minimo, quantum fieri potest, Ecclesiastici decoris dispendio, ut ait Molinase, 1. tractat. 2. disp. 31. concl. 4. Sed hi casus sunt metaphisici: quia Ecclesiastici non habent tantam in reipublica potestatem. Sicut metaphisicus etiam est casus, quem ponit Victoria in relect. de pot. Papa, quod si Papa mandata aliqua faceret in destructionem Ecclesiae, posset ei Princeps vi & facto resistere. Quamquam aliqua ex parte modum excessisse videatur. Sed circa praedicta vide etiam Suarez contra Reg. Angliae 4. c. 24. & Valenzuelam in defens. cens. Pauli V. p. 4. n. 101. p. 1. r. 2. ref. 7. & 18. in fine, & p. 5. r. 1. ref. 5. Verum.

Aut privati
re Clericos
bonis ab eo
obvenis.
7 Pereira, in tali casu Ecclesiasticos seditiosos non solum expelli, sed etiam privari posse inquit per Principem bonis ab eo obvenis p. 2. c. 48. n. 3. & 4. Quod solum admitti potest, stante privilegio Papae: nam alioqui bona Clericis obcessa, efficiuntur statim Ecclesiastica, & a laicali iurisdictione immunia, ut docet DD. communiter cum Layman l. 4. r. 9.

c. 6. n. 8. Et gratis ipse dicit, concedi cum hac conditione. p. 4. r. 1. ref. 4.

8 Quae omnia a fortiori procedunt de Ecclesiasticis exemptis, & immediata subiectione summo Pontifici: quia hi habent commune privilegium exemptionis a potestate laicali, ut Ecclesiastici, & praeterea aliud ut non cognoscant superiores ordinarios, quod alioquin retorquerentur in eorum odium, contra l. quod favore, C. de legib. Megal. in 3. p. l. 3. c. 1. n. 37. contra Pereiramp. 2. c. 22. n. 18. p. 4. r. 1. ref. 73.

9 Sexto, in casu, quo iudex aliquis Ecclesiasticus quempiam aggravaret, potest se inposset quidem Princeps (ait Megala in littera cap. 19. num. 6.) vel eius ministri, litteras ad cognoscendae gratia mala determinatione delistat, quia vaminat verba hortatoria non inferunt necessitate. Non posset verò in illis uti verbis deprecatoriis: quia preces Principis

puræ & equiparantur mandato ad recognoscendam & arcendam violentiam se intromittere, sub praetextu quod ex iure naturae licet vim vi repellere, lib. vi vim, ff. de iust. & iure. & quod in cap. Regum 23. quasi 5. dicitur, minus Regis esse, oppresso stueri. Nam vis & oppressio repelli vi potest, primo quando est evidens, & non debet videri processus, & fieri actus iudiciales, quia vis repellitur facto: Secundo, quando infertur a privato, non quando a proprio iudice: nam tunc recurri potest ad iudicem superiorem, & si ipse est supremus, ferri debet oppressio patienter, sicut quando laico vis infertur a Principe, in quo casu Ecclesiasticus iudex non se intromittit, & tamen maior ei inest potestas, quam laico, quia Praelatus potest iudicare de peccatis omnium ovium suarum, cap. novis. de iud. cap. ex tanore. de foro comp. & cap. si quis. de potentibus 24. quasi 3. & minus innocentes tuendi plus ad Ecclesiasticos spectat, quam ad laicos, ut colligi potest ex multis decretis 87. decretis. Ratio autem est: quia ex una parte, si liceret recognoscere acta & processum

cessum iudicis Ecclesiastici ad examinandam violentiam, iam tunc liceret exercere iurisdictionem in ipsum, etiam citra violentiam, nam ipsa examinatio processus est a iurisdictionis (sive iudicialiter, sive extrajudicialiter fiat: nam non debet per unam viam concedi, quod per alteram denegatur) & non fit ad repellendam violentiam, de qua scilicet nondum constat, & quæ in facto superioris præsumi non debet. Ex altera verò: ut vis ad vim reprimendam sit licita, debet servari in oderamen, id est illa vis adhiberi debet ex qua minus damnum & incommodum sequi potest, quod in tali casu non servatur, nam oppressus potest cum minori damno recurrere ad Ecclesiasticum superiorem, item si vis ei inferatur spoliando illum possessione, habet remedium *capitulum de rest. spol. §. lib. 1. ff. de vi & vi arm.* si autem in possessione turbatur, habet etiam remedium *§. retinenda, §. sed in tardis, in sit. de interd.* Et tandem, si omnino oporteret oppressionem pati, minus malum foret sua oppressio, quam sit per turbatio in iudicium, & violatio iurisdictionis Ecclesiasticæ, quæ sunt contra bonum commune. Neque valet adducere consuetudinem, etiam antiquissimam, & militum laicorum, & clericorum: nam omnem consuetudinem contra Ecclesiasticam immunitatem reprobabimus *V. Consuetudina numero 2.* & reprobabimus iterum *V. V. Jus, Secus, si esset constans fama & traditio æquæ antiqua, immemorialis, & integre probata, quod præcesserit privilegium.* Sed hoc in Hispania circa tribunal de la suerca, Cavallos gloss 8. mordicus sustinet non adesse. Et hæc omnia docent Castrus Palaus *tom. 2. disp. un punct. 12. numero 5.* Barbosa de iur. Eccles. libro 1. caput 39. §. 2. numero 185. & alii, contra Soromaiorem *tom. 7. de tertis cap. 1. numero 108.* Et à fortiori procederent, si pro facto iudicis Ecclesiastici esset opinio probabilis, ut norat Baldellus *tom. 1. lib. 5. disp. 40. numero 13.* quia iudex potest iudicare secundum opinionem probabilem, etiam contra

Nisi haberet ad id privilegium.

Præsertim, si talis index secundum opinionem probabilem in dicitur.

probabiliter, secundum Sancium. *parte 1. tractat. 1. resolutione 14. parte 3. tractat. 1. resolutione 53. & parte 5. tractat. 1. resolutione 13.*

10. Septimò, non potest Princeps detinere in Cancellaria Bullas Apostolicas, ut examinentur de subreptione, & de eius mandato exequantur, & sic faciens incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ, ut patet ex can. 15. ibi, *etiam prætextu violentia, seu ut aiunt, ad nos informandos.* Nam iurisdictionis examinandi rescripta Papalia est spiritualis ex obiecto, & pertinet ad iudices Ecclesiasticos Legatos, Nuntios, Patriarchas, Archiepiscopos: ad quos recurretur, cuius interest, in dubio subreptionis, & si per impossibile, ad Ecclesiasticum iudicem non pateret accessus, aut ipse nollet litterarum nullitatem declarare, & executio traheret damnum aliquod grave, tunc Princeps secundum Bonaciam in *Bull. Cœn. disp. 1. quæst. 14. punct. 2. numero 10.* potest executionem impedire, & libellos supplices ad Summum Pontificem mittere: nam de reliquo, non posse Principes se intromittere in iudicandis, aut disponendis rebus Ecclesiasticis, clamant iura *cap. bene quidem disp. 90. & cap. decernimus. de iud. & in specie, quod non possint recognoscere & examinare sententias & cenuras, sed debeant statim eas acceptare, & pro executione Episcopo brachiis exhibere, tradidit Tridentinum, sess. 5. cap. 9. de Reg.* Et hæc procedunt de iure, contra Soromaiorem *numero 48.* Palaus autem *punct. 9.* Nisi similitudo numero 5. & alii tenent, nostrum Regem habere privilegium Papæ, quod privilegium litterarum Pontificiarum in suis Regni non habeant effectum absque regio *exequa. adest non iur.* Quod tamen privilegium, ut procedit bene advertit Rao in *resp. ad dub. cir. pro Bullis ea immunit. Eccles.* non est concessum generaliter pro legibus generalibus, ut sunt Bullæ *bus.* & extravagantes: sed tantum pro rescriptis privatis inter partes, aut emanatis ad instantiam aliquam. Nam alioqui regimen universalis Ecclesiasticæ dependeret ab arbitrio Principis *facu.*

Item non detinere in Cancellaria, & recognoscere Bullas Apostolicas.

secularis. Adde, quod multi negant hoc Privilegium & praxim nostrorum regnorum nullificat ob tolerantiam summi Pontificis Sed contra hos esset Blondus de cens. disp. 5. art. 26. num. 3. & omnes expositores Bullae Coenae part. 1. tract. 2. ref. 13. part. 4. tractat. 1. ref. 9. & part. 5. tra. 1. resolutione 12. Vide Verb. Consuetudo, num. 3.

Et requiritur etiam ad collectandos ecclesiasticos. Et conferenda beneficia.
 11 Octavo, non potest Princeps colligere Ecclesiasticos, ut dictum est V. Gabellas imponere, nec conferre beneficia Ecclesiastica, ut diximus V. Consuetudo num. 3. abique privilegio Summi Pontificis. Quod tamen privilegium si adest, quomodo cumque concessum sit, potest a Summo Pontifice ad libitum abrogari, & secundum aliquos de facto abrogatur singulis annis per Bullam Coenae. Vide V. immunitas ecclesiastica a num. 11. ubi num. 7. inuenies, Principes non posse recuocare privilegia Ecclesiis concessa per semetipsos.

Denique non potest prohibere fundationem Ecclesiarum. Aut legem dare clericum filium Clerici.
 12 Nono, Princeps non potest prohibere de Ecclesia in suo statu absque sua licentia & discentur. Vide Verb. Ecclesia, numerat.

13 Decimo, Princeps non potest legitime filium Clerici Clericum etiam ipsum. Nam esto Princeps possit concedere Clericis privilegium, e. h. u. de iud. tamen hoc non est solum privilegium, sed etiam praedictum, exercendo aliam iurisdictionem. Pontius lib. 11. c. 6. n. 9. contra Couarvium 2. p. de spons. c. 8. §. num. 19. Imo aliqui id docent etiam de laico filio illegitimo Clerici, quod Petrus de Greg. in sum. ag. lib. 10. c. 4. testatur decisum in Senatu Parisiensi. part. 1. sr. 2. ref. 112. Adde quod laicus legitimatus a Principe in saeculo, si fiat ecclesiasticus non manet dispensatus ad Ordines, & Praelaturas. Vide V. Rex numero. 4. An Princeps concedere possit, ut quis ludodromum exponat, vide V. Ludus. num. 5. & quae tradit. part. 7. sr. 1. per totum.

14 Undecimo Principi non competit electio Episcoporum Nam etsi in hoc se aliquando intermiserint. part. 10. tract. 1. resolut. 1. tamen reclamant Pontifices & Concilia. Ibid. ref. 6. Modo Reges

Hispaniarum & Galliarum, alique ex privilegio Summi Pontificis nominant, & Papae praesentant 16. ref. 7.

PRINCEPS

Quoad Repressalias.

15 **R**epressalia dicuntur compensationatio damni illati intercedere potestates diuersae reipublicae de donis ciuibus etiam innocentium. Secundum Lias. Loicam in 2. 2. quest. 40. art. 2. sect. 3. disp. 52. in append. numero 15. illicitae sunt, & a Principe petiti non possunt, quia utroque iure damnantur, aut. ut non fiant pignorationes coli. 5. & cap. si pignorationes de iur. in o. & innocentes pro peccato aliorum non possunt iuste puniri Sed contraria sententia Granado in 2. 2. contr. 3. tract. 13. disp. 4. sect. 8. numero 72. & aliorum communiter, est probabilior, quotiescumque damnum illatum est graue, & certum & superiores illius reipublicae requisiti de iustitia, aut reculant, aut negligunt dummodo non plus damni inferatur quam ab iniuriis illatum sit, & parcatur Ecclesiasticis. Quia ob similem causam licitum est bellum quod licet causam grauiorem requirat, grauiora nihilominus mala secum trahit. Ad argumenta Loicae respondetur, iura illa procedere, quando non concurrunt conditiones recensitae, innocentes vero ut pars Reipublicae insensae non esse innocentes, sed culpabiles, & concurrere ad nostrum damnum, quatenus consentur quid vnum cum conciuibus infectis. Ex quo notant Budaeus in annos. ad l. aur. facta. §. ante. ff. de pan. repressalium usum produsse ab antiquis. par. 4. tract. 4. resol. 72.

Si ad sine certa conditioni.

AAAAA 3

PRIN

